

Utbildning om organ- och vävnadsdonation på landets lärosäten

Uppföljande kartläggning av utbildningars innehåll och lärandemål kopplat till donation och transplantation

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2026-6-10329

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, juni 2026

Förord

Varje år dör människor i väntan på ett nytt organ, som ett hjärta eller en njure. Det är även brist på vissa vävnader, som donerad hud från avlidna för vård av svårt brännskadade. Det finns en stor vilja att donera efter döden för att hjälpa andra människor, men det är bara möjligt för ett fåtal.

Det är därför av största vikt att varje möjlig organdonator identifieras och att personal som arbetar nära döende eller avlidna agerar på ett sådant vis att donation kan bli möjlig. Då behövs åtminstone grundläggande kunskaper om organ- och vävnadsdonation hos stora personalgrupper i vården, men även hos poliser.

Denna kartläggning är en av åtgärderna i Socialstyrelsens nationella handlingsplan för organ- och vävnadsdonation 2026–2030¹. Rapportens syfte är att belysa i vilken utsträckning de som utbildar sig till läkare, polis, sjuksköterska eller specialistsjuksköterska i Sverige får del av någon undervisning om organ- och vävnadsdonation. Den lyfter även teman som lärandemål, undervisningstid och kompetens.

Rapporten visar på en stor variation mellan lärosäten. Det behövs åtgärder både för att ge grundläggande utbildning till fler och för att göra utbildningen mer likvärdig.

Målgrupp för kartläggningen är i första hand Utbildningsdepartementet och lärosäten med berörda utbildningar.

Marica Ekström
Enhetschef
Nationellt donationscentrum, Socialstyrelsen

¹ [Donation – en nationell angelägenhet – Handlingsplan för organ- och vävnadsdonation 2026–2030](#)

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning och slutsatser	5
Stor variation mellan lärosäten.....	5
Njutexaminerade saknar ofta baskunskaper om organdonation	5
Än färre har förkunskaper om vävnadsdonation.....	5
Baskunskaper hos fler behövs för att göra donation möjlig.....	6
Socialstyrelsen: utbildning för fler och en mer likvärdig undervisning	6
Varför behövs undervisning om donation på utbildningarna?	7
Agera rätt i tidigt skede för att möjliggöra donation	7
Ibland avgör polisen om donation kan genomföras	7
Baskunskaper räcker i många fall	8
Läkarutbildningarna – de flesta undervisar om donation	9
Sjuksköterska grund – donation ovanligt på obligatoriska kurser	10
Specialistsjuksköterska – stor variation mellan lärosätena	12
Utbildning främst på inriktningarna anesthesi och intensivvård	12
Polisutbildningen – ingen undervisning om donation.....	14
Lärandemål, undervisningstid och utbildarnas kompetens.....	15
Lärandemål på en tredjedel av läkar- och sjuksköterskeprogrammen...	15
Från en halvtimme till någon dag.....	16
Skilda kompetenser hos de som undervisar om donation.....	16
Kurser med undervisning om donation och transplantation....	17
Projektmedlemmar	22
Bilagor	23
Bilaga 1. Metod och genomförande.....	23
Bilaga 2. Enkätfrågor	25
Bilaga 3. Följebrev till enkäten	26

Sammanfattning och slutsatser

Stor variation mellan lärosäten

Landets utbildningar till läkare och sjuksköterska lägger olika stor vikt vid ämnet organ- och vävnadsdonation. På vissa lärosäten saknas ämnet helt. Detta visar en enkätundersökning som Socialstyrelsen har gjort bland landets alla grundutbildningar till läkare, sjuksköterska och polis samt utvalda inriktningar för specialistsjuksköterskor².

Nyutexaminerade saknar ofta baskunskaper om organdonation

Mindre än hälften av Sveriges nyutexaminerade sjuksköterskor har med sig grundläggande kunskaper om organdonation från sin utbildning.

Det finns även nyutexaminerade läkare och till och med specialistsjuksköterskor inom intensivvård som inte stött på ämnet vid något tillfälle under sin utbildning. Detta trots att intensivvårdspersonalen har en mycket viktig roll vid donation av organ från avlidna.

Vid landets polisutbildningar berörs ämnet inte alls, trots att det vid oklara dödsfall är polisen som beslutar om donation kan bli aktuellt eller inte.

Än färre har förkunskaper om vävnadsdonation

Utöver organ transplanteras även vävnader från avlidna – bland annat hjärtklaffar och hornhinnor. För svårt brännskadade är förband av donerad hud ofta en överlägsen behandlingsmetod.

Möjliga vävnadsdonatorer kan identifieras på många olika vårdavdelningar, liksom på bårhus, äldreboenden med mera. Detta eftersom vävnader inte behöver vara försörjda med syresatt blod när de tas tillvara, till skillnad från organ som är beroende av intensivvårdsbehandling.

Men mycket få sjuksköterskeutbildningar och bara omkring hälften av landets läkarutbildningar har någon undervisning alls om vävnadsdonation- eller transplantation.

² Kartläggningens metod och urval beskrivs i bilaga 1.

Baskunskaper hos fler behövs för att göra donation möjlig

Grundläggande kunskaper i flera personalgrupper är nödvändigt för att varje möjlig donator ska identifieras i ett tidigt skede och för att avlidna ska omhändertas på ett sådant vis att donation blir möjlig.

Det i sin tur är avgörande för att de som behöver ett nytt organ eller ett livsavgörande vävnadstransplantat ska kunna få det. Vårdpersonal med olika inriktningar behöver också kunna informera om donation och svara på patienters och närståendes frågor.

Socialstyrelsen: utbildning för fler och en mer likvärdig undervisning

Socialstyrelsens uppdrag inom donationsområdet innebär bland annat ett ansvar för nationell samordning och kunskapsstödjande insatser till hälso- och sjukvården. Som ett komplement till vårt eget arbete vill vi nu uppmana utbildningsdepartementet och aktuella lärosäten att agera för ökade grundkunskaper hos nytutexaminerade poliser, sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och läkare, i samarbete med experter på området. Vår kartläggning har identifierat behov av

- grundläggande utbildning om organ- och vävnadsdonation på alla utbildningar av sjuksköterskor, läkare och poliser i hela landet
- nationella examensmål som berör donation och transplantation av såväl organ som vävnader
- ökad samordning mellan lärosätena, exempelvis i form av en överenskommen miniminivå för utbildning om organ- och vävnadsdonation på respektive program
- ett utvecklat samarbete mellan lärosäten och lokala experter, exempelvis regionalt donationsansvariga sjuksköterskor och läkare, för en mer likvärdig utbildning om donation och transplantation.

Varför behövs undervisning om donation på utbildningarna?

I dag väntar ungefär 780 personer på ett nytt organ. Förra året dog 26 personer i väntan på exempelvis en njure, ett nytt hjärta eller annat organ. Samtidigt är det ganska få som kan bli organdonatorer efter sin död – ungefär 3 av 1 000 avlidna. Därför är det av största vikt att varje möjlig donator identifieras. Sverige behöver öka kunskapen om donation och identifieringen av möjliga organdonatorer, i intensivvården men även i övrig hälso- och sjukvård.

Donation och transplantation av vävnader är vanligare än donation och transplantation av organ. Processen för vävnadsdonation är samtidigt en helt annan än för organdonation. Det råder brist även på flera typer av vävnadstransplantat, och det är av största vikt att flera yrkesgrupper har kännedom om vävnadsdonation för att tillgången ska kunna öka.

Agera rätt i tidigt skede för att möjliggöra donation

Varje sjuksköterska och läkare behöver se donation som en naturlig del av livets slutskede, och som en möjlighet om en patients eget liv inte går att rädda. Och inte bara de – även poliser på olycks- och brottsplatser kan göra skillnad om de agerar utifrån att den döende eller avlidna kan ha möjlighet att rädda eller förbättra livet för någon annan genom donation. Men då behöver personalen som arbetar närmast den döende personen ha en grundkunskap om donation och agera utifrån den, innan det är för sent.

Agerandet i samband med en persons död har avgörande betydelse för om donation kan bli möjlig. Tidsfaktorn är central, på olika vis för organ- respektive vävnadsdonation.

Ibland avgör polisen om donation kan genomföras

När en potentiell organdonator på en intensivvårdsavdelning är ett så kallat polisiärt dödsfall diskuterar intensivvårdsläkaren alltid med polisen. Det är då polisen som slutgiltigt bestämmer om donation kan genomföras utan att äventyra den rättsmedicinska obduktionen. Detta beslut behöver fattas i direkt anslutning till att sjukvården hör av sig i frågan, något som kräver viss förkunskap och förståelse från polisernas sida.

Vid polisiära dödsfall omhändertas vävnad i samarbete med rättsmedicinalverket. För att vävnadsdonation ska bli möjlig behöver kroppen snabbt transporteras till den rättsmedicinska enheten, Det är också viktigt att polisen meddelar aktuell vävnadsutredare så att utredningen kan genomföras inom den kritiska tidsramen.

Baskunskaper räcker i många fall

All vårdpersonal behöver inte ha ingående kunskaper om hela donationsprocessen. Men de behöver känna till området för att kunna svara på enklare frågor från patienter och närstående och framför allt för att vid rätt tillfällen uppmärksamma att donation kan bli aktuellt. De behöver även veta vem de ska kontakta och när.

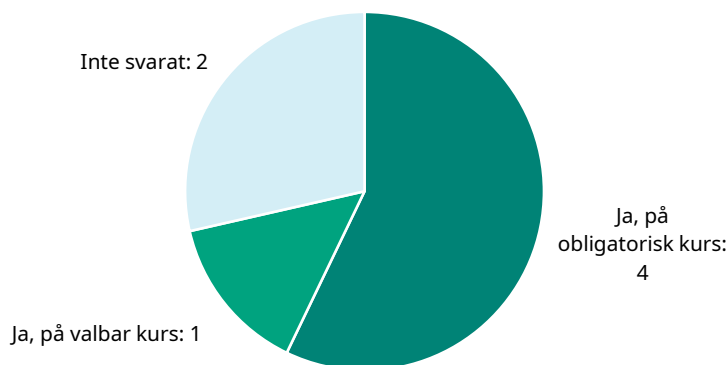
Framöver kommer förhoppningsvis identifiering av möjliga organdonatorer att ske på fler platser än i dag, även utanför sjukhusen. Det skulle göra det möjligt för samhället att bättre möta den stora donationsvilja som finns hos befolkningen. För att åstadkomma en sådan förändring behöver bredare personalgrupper än i dag ha en inblick i förutsättningarna för donation. Ökad medvetenhet hos nyutbildad personal är ett viktigt led i detta.

Läkarutbildningarna – de flesta undervisar om donation

I Sverige utbildas de flesta blivande läkare i någon utsträckning om donation av organ och vävnader. Däremot har inte alla läkarutbildningar detta som en obligatorisk del av utbildningen. Det finns dessutom läkarutbildningar som inte inkluderar något utbildningsinnehåll alls om vävnadsdonation. Detta framgår av Socialstyrelsens enkätundersökning.^{3,4}

Figur 1. Andel utbildningar läkare grund som har utbildningsinnehåll om organdonation

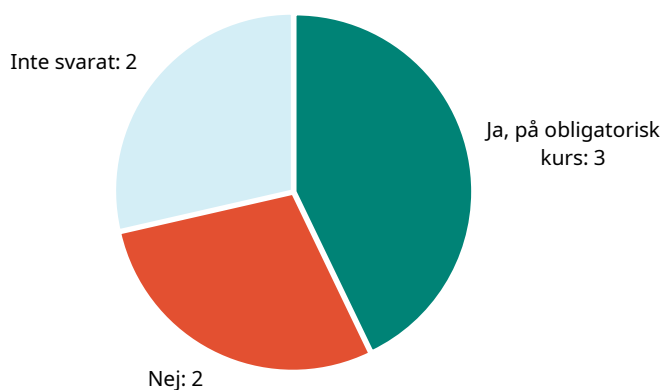
Enkätfråga 3 och 4, totalt antal utbildningar: 7

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Figur 2. Andel utbildningar läkare grund som har utbildningsinnehåll om vävnadsdonation

Enkätfråga 3 och 4, totalt antal utbildningar: 7

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

³ Kartläggningens metod beskrivs i bilaga 1.

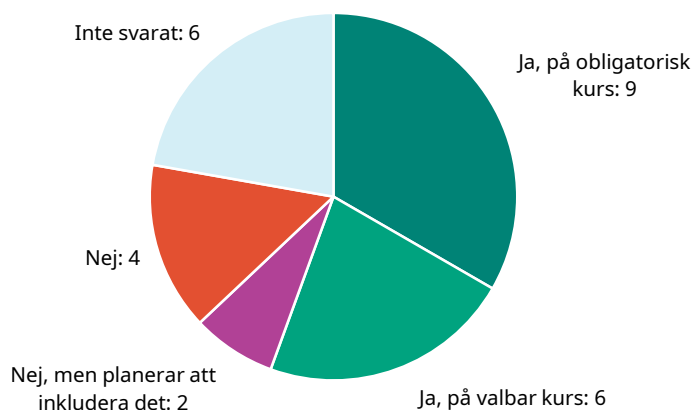
⁴ I enkäten ingick frågor om i fall utbildningen även berör transplantation av organ respektive vävnad. Eftersom en betydande andel svarat att de inte vet, har vi valt att inte redovisa detta resultat närmare.

Sjuksköterska grund – donation ovanligt på obligatoriska kurser

Mindre än hälften av landets 27 sjuksköterskeutbildningar behandlar organdonation på programmets obligatoriska kurser. Ytterligare några tar upp ämnet på en valfri kurs. Sex lärosäten av de som svarat på enkäten har inget utbildningsinnehåll alls om organdonation på sjuksköterskeprogrammet.

Figur 3. Antal sjuksköterskeprogram (grundutbildningar) som har utbildningsinnehåll om organdonation

Enkätfråga 3 och 4⁵, totalt antal utbildningar: 27

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Exempel: Därför har de ingen undervisning om donation

Ett av de lärosäten som inte har någon undervisning alls om kommenterar det med att det saknas nationella lärandemål:

”Det framgår inte som ett konkret innehåll i de nationella examensmålen.”

Ett annat lärosäte menar att det varit svårt att hitta utrymme för ämnet:

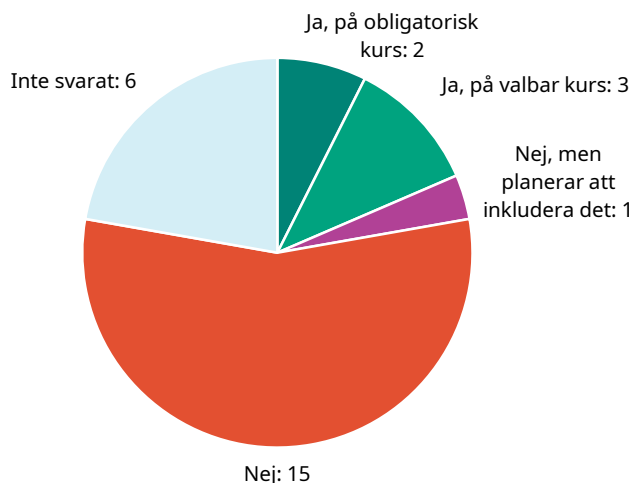
”Organdonation fick flytta på sig för att ge plats åt VFU. Vi har för närvarande inte identifierat var momentet skulle kunna tas in igen.”

⁵ Se Bilaga 2 Enkätfrågor

Vävnadsdonation är ett ännu ovanligare område på sjuksköterskeprogrammen. Endast ett par lärosäten berör det på obligatoriska kurser, och ytterligare ett par lärosäten på valfria kurser.

Figur 4. Antal sjuksköterskeprogram (grundutbildningar) som har utbildningsinnehåll om vävnadsdonation

Enkätfråga 3 och 4, totalt antal utbildningar: 27

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Exempel: Högskolan i Kristianstad har lokala lärandemål, föreläsningar, gruppdiskussioner och externa föreläsare

Högskolan i Kristianstad är ett av de lärosäten som undervisar om organ- och vävnadsdonation på sjuksköterskeprogrammet. De har antagit följande lokala lärandemål på området:

”Efter genomgången kurs ska studenten kunna beskriva och diskutera principer för omvårdnad vid organdonation och organtransplantation i relation till personcentrerad omvårdnad och medborgares förväntningar.”

Undervisningen sker i form av föreläsningar och gruppdiskussioner på den obligatoriska delkursen *Personcentrerad omvårdnad vid livshotande tillstånd* under utbildningens tredje år.

Undervisningen leds av den kursansvariga läraren, men högskolan har även tagit in en yrkesverksam intensivvårdssjuksköterska och någon med personlig erfarenhet av donation:

”Vi upplever en svårighet att hitta föreläsare med kompetens och möjlighet. Det har gått via kontakter. Vi har försökt fånga flera perspektiv, såsom att vara anhörig eller att vara patient och ha fått eller gett ett organ.”

Specialistsjuksköterska – stor variation mellan lärosätena

Landets lärosäten har ingen gemensam linje för vilka inriktningar för specialistsjuksköterskor som innehåller undervisning om donation eller transplantation. Tvärtom är variationen mycket stor.

Utbildning främst på inriktningarna anestesi och intensivvård

Anestesi är den enda inriktning för specialistsjuksköterskor där alla lärosäten som svarat på enkäten har undervisning om organdonation i någon utsträckning – på obligatorisk eller valfri kurs.

På inriktningen intensivvård berör en majoritet av programmen ämnet på obligatoriska kurser. Ett lärosäte svarar att de inte har något utbildningsinnehåll om donation eller transplantation på den inriktningen, men kommenterar att frågan kan förekomma på någon föreläsning med annan huvudfrågeställning, till exempel inom anestesi. Ett par lärosäten behandlar enbart frågan på valbara kurser. Undervisning om donation eller transplantation är alltså inte en obligatorisk del av utbildningen till specialistsjuksköterska inom intensivvård.

Vissa nya intensivvårdssjuksköterskor saknar helt baskunskaper om donation

Socialstyrelsen drar slutsatsen att det finns nyutbildade intensivvårdssjuksköterskor som inte har fått någon utbildning alls om donation eller transplantation under sin utbildning. Detta trots att det främst är på sjukhusens intensivvårdsavdelningar som möjliga organdonatorer identifieras, och trots att denna identifiering är tidskritisk.

På inriktningarna akutsjukvård, ambulanssjukvård, barn och ungdom är det ovanligt med utbildningsinnehåll om organdonation, på inriktningen operation något vanligare.

Exempel: försvunnit på barn- och ungdomsinriktning

”Ett viktigt ämne som tidigare funnits i programmet men som i och med ändringar nu försvunnit. Är relevant att som sjuksköterska ha kunskap om detta så detta är något som vi kommer att behöva lyfta i programmet igen.”

(en utbildningsansvarig för inriktningen barn- och ungdom)

Tabell 1. Antal specialistsjuksköterskeprogram som har utbildningsinnehåll om organdonation

Enkätfråga 3. Ingår någon form av utbildning inom organdonation i programmet?

Specialistsjuksköterskeprogram inriktning ⁶	Ja, på obligatorisk kurs	Ja, valbar kurs	Nej	Inte svarat	Totalt antal program
akutsjukvård		1	1	2	4
ambulanssjukvård	1		4	4	9
anestesi	4	4		5	13
barn och ungdom		1	4	4	8
intensivvård	6	2	1	2	11
operation	2	1		2	5

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Vävnadsdonation mer ovanligt

Vävnadsdonation berörs ännu mer sällan i utbildningarna. Det förekommer framför allt på inriktningen intensivvård, men i mindre utsträckning än organdonation. Enstaka lärosäten har undervisning på valbar kurs på andra inriktningar.

Tabell 2. Antal specialistsjuksköterskeprogram med olika inriktningar som har utbildningsinnehåll om vävnadsdonation

Enkätfråga 3. Ingår någon form av utbildning inom vävnadsdonation i programmet?

Specialistsjuksköterskeprogram inriktning	Ja, på obligatorisk kurs	Ja, valbar kurs	Nej	Inte svarat
akutsjukvård		1	1	2
ambulanssjukvård		1	4	4
anestesi	1	1	6	5
barn och ungdom			5	4
intensivvård	5	2	2	2
operation		1	2	2

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

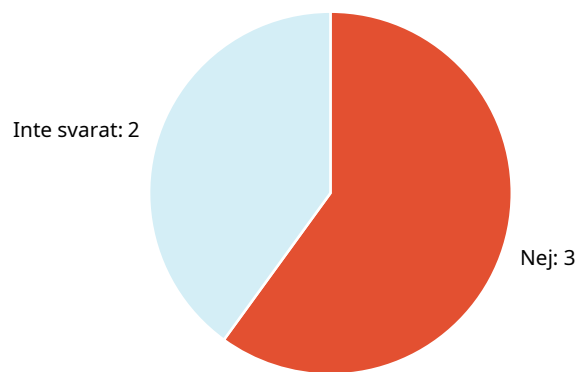
⁶ Övriga inriktningar har inte undersökts i denna kartläggning. Den tidigare kartläggningen visade att det var på dessa inriktningar som lärosäten i någon utsträckning hade utbildningsinnehåll om donation.

Polisutbildningen – ingen undervisning om donation

Ingen av de 3 polisutbildningar som svarat på enkäten har något utbildningsinnehåll om organ- eller vävnadsdonation. Ingenting tyder på att det finns något på övriga 2 polisutbildningar heller.

Figur 5. Andel polisutbildningar som har utbildningsinnehåll om organdonation och vävnadsdonation

Enkätfråga 3 och 4

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Lärandemål, undervisningstid och utbildarnas kompetens

Lärandemål på en tredjedel av läkar- och sjuksköterskeprogrammen

Det finns ingen nationell styrning eller vägledning för lärosätena vad gäller att inkludera området donation och transplantation i utbildningar av läkare, sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor eller poliser.

Högskoleförordningens **nationella examensmål** för de olika utbildningarna innehåller ingenting om området donation eller transplantation. För läkarprogrammen finns utöver dessa examensmål även ämnesvisa nationella mål för vissa områden, exempelvis allmänmedicin och neurologi. De är framtagna av ämnesrepresentanter vid de lärosäten som erbjuder läkarutbildning, och fungerar som en överenskommelse mellan lärosätena. Inte heller några av dessa ämnesvisa mål täcker in området donation och transplantation.

Det har framkommit av enkätsvaren att avsaknaden av nationella examensmål inom området organ- och vävnadsdonation medför att ämnet inte prioriteras inom alla utbildningarna.

Ett antal lärosäten har dock valt att nämna donation eller transplantation i **lokala lärandemål** för kurser inom läkar- och sjuksköterskeutbildningar. De som i störst utsträckning har lärandemål på området är läkarutbildningarna, följt av några inriktningar till specialistsjuksköterska.

- 4 av de 5 (80 procent) läkarutbildningarna som svarat på enkäten har någon formulering om organdonation i sina lärandemål. Hos 3 av dem (60 procent) nämns även vävnadsdonation i lärandemålen.
- 5 av 21 (24 procent) grundutbildningar till sjuksköterska har organdonation i lärandemålen, 16 utbildningar har det inte. Endast 1 utbildning har vävnadsdonation i lärandemålen, övriga inte.
- 10 av 32 utbildningar till specialistsjuksköterska (31 procent) har organdonation i lärandemålen, 22 har det inte. 5 utbildningar (16 procent) har något om vävnadsdonation i lärandemålen. Bland specialistutbildningarna av sjuksköterskor är det främst inriktningarna intensivvård, anestesi och akutsjukvård som har lärandemål på området – omkring hälften av dessa nämner organdonation i lärandemålen för någon kurs.

Socialstyrelsen har inte i denna enkät tittat närmare på vad det i dessa fall står om ämnet i lärandemålen. Enstaka lärosäten har dock lämnat fritextsvar om sina lärandemål.

Exempel: lokalt lärandemål

”kunna beskriva och diskutera principer för omvårdnad vid organdonation och organtransplantation i relation till personcentrerad omvårdnad och medborgares förväntningar”

lokalt lärandemål på kursen 1SK505 Personcentrerad omvårdnad vid livshotande tillstånd, 13,5 hp, på sjuksköterskeprogrammet vid Högskolan i Kristianstad

Från en halvtimme till någon dag

De studenter som går program där det ingår utbildning om donation lägger mellan 0,5 och 30 timmar på läraaktiviteter inom området, enligt bedömningar från de som svarat på enkäten. Den vanligaste bedömningen är enstaka timmar. Det framgår inte av svaren ifall lärosätet enbart räknat med undervisningstid eller även med studenternas egna studier. Detta kan med andra ord variera. Tiden avsatt för vävnadsdonation är klart mindre än tiden avsatt för organdonation.

Den slutsats vi kan dra är att omfattningen för de allra flesta studenter är mycket begränsad, och att den varierar mycket mellan lärosäten och utbildningar.

Vissa lärosäten examinerar studenterna på området genom skriftligt prov eller muntligt seminarium, medan andra inte har någon examination. Examination på området är vanligast på läkarprogrammen.

Skilda kompetenser hos de som undervisar om donation

Det vanligaste är att lärare på det egna lärosätet undervisar studenterna om donation. Näst vanligast är det att det kommer en donationsansvarig sjuksköterska eller läkare från regionen. Det förekommer även andra kompetenser, exempelvis jurist och etiker. Detta talar för att även innehållet i undervisningen om donation kan variera kraftigt.

På läkarprogrammen svarar fyra av fem lärosäten att externa föreläsare får betalt för sin medverkan. Samtidigt arvoderar mindre än hälften av sjuksköterskeprogrammen externa föreläsare och ännu färre av specialistprogrammen.

Kurser med undervisning om donation och transplantation

Det finns en stor variation mellan lärosätena när det gäller vilka kurser som berör området donation. Även det tyder på att undervisningens innehåll skiljer sig åt. I detta avsnitt redovisar vi alla kurser som lärosätena nämnt i enkätsvaren, för att underlätta för lärosäten att jämföra sig.

Tabell 3. Läkarpogrammen

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Karolinska	Klinisk medicin 3 inriktning kirurgi (2LA016, 2LA017, 2LA018, 2LA019) + Valbar kurs termin 11: Transplantationskirurgi
Göteborgs universitet	LPG071 – klinisk teori och praktik, termin 7, kursdel anestesi
Lunds universitet	Klinisk Medicin 1, Klinisk Medicin 2, Klinisk Medicin 3
Örebro universitet	MC608A – Medicin, avancerad nivå, Diagnostik, behandling och prevention II
Linköpings universitet	8LAA11 – Klinisk medicin 5 (på termin 5 gamla läkarprogrammet) 8LA120 – Kliniskt beslutsfattande (på termin 6 nya läkarprogrammet)

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 4. Sjuksköterska grund

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Blekinge Tekniska Högskola	OM1541 – Omvårdnad vid akuta situationer och komplexa ohälsotillstånd
Högskolan i Borås	B1SF11 – Somatisk ohälsa, sjukdom och farmakologi I,
Högskolan i Gävle	berörs i undervisning om immunologi och patofysiologi
Högskolan i Halmstad	som en del i en mer omfattande föreläsning samt VFU
Högskolan i Skövde	BM549G – Akutmedicin och samverkan i team
Högskolan Kristianstad	1SK505 – Personcentrerad omvårdnad vid livshotande tillstånd
Högskolan Väst	OMK100 – Omvårdnad vid komplexa vårdbehov
Jönköping University	H1SRVS – Sjuksköterskans roll vid sviktande hälsa – omvårdnad, patofysiologi och farmakologi
Linköpings universitet	SJSB52 – Omvårdnad vid komplexa ohälsotillstånd (endast om transplantation, inte donation)

Lärosäte	Kurs eller moment
Linnéuniversitetet	1MC620 – Människans sjukdomar III 1VÅ621 – Omvårdnad i akuta situationer
Luleå tekniska universitet	O0121H – Akutsjukvård
Lunds universitet	8SJG52– Omvårdnad vid komplexa ohälsotillstånd
Malmö universitet	OM161B – Omvårdnad: VFU somatisk vård, akutsjukvård samt hemsjukvård
Marie Cederschiöld högskola	VKGG06 – Människans vitalfunktioner, symptom, tecken, behandling och omvårdnad även i samband med S-HLR
Mälardalens universitet	BMA302 – Medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd (endast enstaka föreläsning)
Sophiahemmet högskola	2SHS31 – Människan i hälsa och sjukdom del 3 5SKOM1 – Leva med komplexa livsbegränsande hälsotillstånd
Umeå universitet	3OM361 – Omvårdnad med inriktning mot operationssjukvård
Örebro universitet	Inte angett vilken kurs

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 5. Specialistsjuksköterska intensivvård

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Högskolan i Borås	B2IO01 – Omvårdnad inom intensivvård
Högskolan i Gävle	”I nuvarande kursplaner syns inte detta i någon kursplan. Det förekommer exempelvis i undervisning om immunologi men det är osynligt i nuvarande kursplaner.”
Karolinska institutet	2IN011 – Omvårdnad inom intensivvård 3
Luleå tekniska universitet	Inte angett vilken kurs
Mälardalens universitet	BMA120 – Intensivvård till patienter med specifika vårdbehov
Röda Korsets högskola	KVUIT2 – Komplexa vårdbehov och utsatthet vid intensivvårdskrävande tillstånd
Umeå universitet	3OM364 – Omvårdnad med inriktning mot intensivvård och medicinsk vetenskap
Uppsala universitet	Inte angett vilken kurs
Högskolan Väst	AKI600 – Avancerad vård och omvårdnad vid komplexa tillstånd inom intensivvård

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 5. Specialistsjuksköterska Operation

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Karolinska institutet	2OT020 – Ledning och organisation inom perioperativ omvårdnad
Linnéuniversitet	4VÅ661 – Operationssjukvård (Momentet ingår i delkurs 3 av denna större kurs.)
Luleå Tekniska Universitet	Inte angett vilken kurs

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 6. Specialistsjuksköterska Barn- och ungdom

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Göteborgs universitet	OM5510 Avancerad bedömning och vårdhandlingar vid ohälsa

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 7. Specialistsjuksköterska Anestesi

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Högskolan i Borås	B2NF02 – Fördjupning inom perioperativ vård med inriktning mot anestesisjukvård
Göteborgs universitet	OMA120 – Anestesiologisk omvårdnad vid elektiv och akut kirurgi vid komplexa vårdbehov
Högskolan i Gävle	OMA405/OMA406 – Omvårdnad Avancerad nivå
Karolinska institutet	2AN011 – Anestesisjukvård, perioperativ omvårdnad 3
Linköpings universitet	8ANA03 – Omvårdnad i samband med anestesi/analgesi under specifika förutsättningar
Linnéuniversitetet	4VÅ627 – Anestesisjukvård I
Luleå tekniska universitet	O7076H – Anestesisjukvård, verksamhetsförlagd utbildning II
Örebro universitet	OM224A – Omvårdnadsvetenskap, avancerad nivå, Anestesiologisk omvårdnad och medicin II

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 8. Specialistsjuksköterska Ambulans

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Sophiahemmets Högskola	MAM302 – Omvårdnadsvetenskap och medicinsk vetenskap med inriktning mot ambulanssjukvård II MAM404 – Prehospital akutsjukvård vid trauma och katastrof
Örebro universitet	OM209A – Omvårdnad inom ambulanssjukvård

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Tabell 9. Specialistsjuksköterska Akutsjukvård

Enkätfråga 5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?

Lärosäte	Kurs eller moment
Sophiahemmets Högskola	MAK503 – Akutsjukvård vid trauma och katastrof

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Jämförelse med tidigare kartläggning

Andelen läkar- och sjuksköterskeutbildningar (grund) som undervisar något om donation är ungefär den samma i denna kartläggning som i den förra. Det har med andra ord varken skett någon positiv eller negativ utveckling på området de senaste åren. Det tolkar Socialstyrelsen som att det behövs nya initiativ och samarbeten, och tydligare styrning, för att åstadkomma förändring.

För specialistsjuksköterskor går det inte att jämföra resultaten mellan kartläggningarna alls, eftersom metoden skiljer sig åt. Förra kartläggningen inkluderade alla specialisteriktningar, men kunde inte skilja resultaten för olika inriktningar åt. Polisutbildningen undersöktes inte alls i förra kartläggningen.

På detaljnivå kan vi dock se viss utveckling. I den förra kartläggningen nämndes exempelvis Blekinge tekniska högskola som en av två lärosäten där varken grund- eller specialistutbildningar⁷ av sjuksköterskor hade något innehåll om donation. Den nya kartläggningen säger något annat. På sjuksköterskeprogrammet nämns nu organdonation i en av kursplanerna. Högskolan redovisar att de tar in externa föreläsare i form av donationsansvarig sjuksköterska och läkare. Studenterna examineras i ämnet i form av skriftligt prov, och högskolan bedömer att studenterna ägnar 4 timmar åt läraaktiviteter på området.

Mittuniversitetet har gått i motsatt riktning. De svarade i förra kartläggningen att de hade undervisning om donation som en obligatorisk del av sjuksköterskeprogrammet, och bedömde att studenterna ägnade 3 timmar åt läraaktiviteter på området. I nuvarande kartläggning svarar de Nej på frågan om det förekommer undervisning. De hänvisar till att de behövt arbeta om utbildningen utifrån EU:s yrkesdirektionskrav och öka den verksamhetsförlagda utbildningen till 50 procent. ”Organdonation fick flytta på sig för att ge plats åt VFU⁸ men vi har för närvarande inte identifierat vart momentet skulle kunna tas in igen.”

⁷ Inga av inriktningarna på specialistsjuksköterskeprogrammen vid Blekinge tekniska högskola ingår i nuvarande kartläggning.

⁸ VFU står för verksamhetsförlagd utbildning

Projektmedlemmar

Emilie Gripewall, utredare och projektledare

Hanna Lundquist, klarspråksredaktör

Segen Mekonnen, Enkätstöd

Daniel Trankell, Enkätstöd

Referensgrupp: Nationell arbetsgrupp (NAG) Donation

Bilagor

Bilaga 1. Metod och genomförande

Socialstyrelsen skickade i slutet av 2025 en enkät till alla svenska högskolor och universitet med utbildning till läkare, sjuksköterska, polis och fem inriktningar av specialistsjuksköterska: akutsjukvård, ambulanssjukvård, anestesi, barn och ungdom, intensivvård och operation. Inriktningarna valdes i dialog med Nationell arbetsgrupp (NAG) Donation, som är en del av Kunskapsstyrningsorganisationen. De ansågs relevanta eftersom ämnet donation förekommit på dessa inriktningar enligt tidigare kartläggning.

Enkäterna riktade sig till de programansvariga på respektive utbildning. 68 procent av de tillfrågade utbildningarna svarade på enkäten.

Tabell 10. Enkät svar - antal och andel av det totala antalet tillfrågade

Utbildning	Antal utbildningar som svarat	Totalt antal utbildningar	Andel svar i procent
Läkare	5	7	74 %
Sjuksköterska grund	21	74	78 %
Sjuksköterska specialist	32	51	63 %
Totalt	58	85	68 %

Källa: Enkätundersökning november–december 2025

Val av enkätfrågor

Nationellt donationscentrum (Socialstyrelsen) har tagit fram enkätfrågorna i samråd med NAG Donation, en arbetsgrupp inom regionernas kunskapsstyrningssystem. Enkätfrågorna har även pilottestats av två adjunkter från Umeå Universitet. Frågorna är valda

- för att synliggöra det aktuella läget gällande utbildning om organ och vävnadsdonation och transplantation vid landets lärosäten
- för att synliggöra variation och brist på utbildningsinnehåll
- för att lärosäten ska kunna jämföra sig och inspireras av hur andra organiserat sin undervisning.

År 2020 genomfördes en liknande undersökning: [Kartläggning av utbildning i organ- och vävnadsdonation i utbildningen för läkare och sjuksköterskor - Socialstyrelsen](#). Frågorna var dock inte identiska. I den nya enkäten har Socialstyrelsen justerat frågorna för att i få mer relevanta och användbara

svar. Exempelvis har vi nu bättre kunnat särskilja olika inriktningar av specialistsjuksköterskeprogrammet. De nya frågorna gör det även möjligt att synliggöra vävnadsdonation.

Åtgärd i nationell handlingsplan för organ och vävnadsdonation

Kartläggningen är en av åtgärderna i Socialstyrelsens nationella handlingsplan för organ- och vävnadsdonation 2026–2030⁹. Åtgärden lyder

3.4 / 4.1 Översyn av utbildning inom donation vid lärosäten

	Nationellt
Åtgärd	Nationell kartläggning av utbildningsinsatser inom donation och transplantation för grund- och specialistutbildningar till läkare och sjuksköterskor vid landets lärosäten. Utifrån resultat ta fram förslag på åtgärder för att nå målsättningen.
Målsättning	Förstärka utbildningsinsatser inom donation och transplantation för att säkerställa att läkare och sjuksköterskor innehar grundläggande kunskap om donation och transplantation.
Huvudaktör	Socialstyrelsen

Källa: Donation – en nationell angelägenhet – Handlingsplan för organ- och vävnadsdonation 2026–2030. Stockholm: Socialstyrelsen; 2025

⁹ [Donation – en nationell angelägenhet – Handlingsplan för organ- och vävnadsdonation 2026–2030](#)

Bilaga 2. Enkätfrågor

Enkäten innehöll följande frågor:

1. Ingår kunskap om organdonation i lärandemålen för utbildningen?
2. Ingår kunskap om vävnadsdonation i lärandemålen för utbildningen?
3. Ingår någon form av utbildning inom organdonation i programmet?
 - a) Hur mycket tid har studenterna avsatt för denna läraaktivitet?
 - b) Berörs även transplantation av organ i utbildningen?
4. Ingår någon form av utbildning inom vävnadsdonation i programmet?
 - a) Hur mycket tid har studenterna avsatt för denna läraaktivitet?
 - b) Berörs även transplantation av vävnad i utbildningen?
5. I vilken/vilka kurser ingår utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?
6. På vilket sätt sker utbildning gällande donation och transplantation av organ/vävnader?
7. Vilken kompetens har den eller de som leder utbildningen i donation och transplantation av organ/vävnader?
8. Arvoderas externa föreläsare?
9. På vilket sätt examineras studenterna i donation och transplantation av organ/vävnader?
10. Hänvisar ni till något stöd från Socialstyrelsen gällande donation och transplantation av organ/vävnader i programmet?
11. Har du någon övrig kommentar om donation och transplantation av organ/vävnader förutom det som framkommit i enkäten?

Bilaga 3. Följebrev till enkäten

Ämne: Enkät gällande utbildning av donation och transplantation inom x-programmet

Enkät om donation – till dig som programansvarig för x-programmet

Hej,

Socialstyrelsen ber dig som programansvarig att svara på frågorna i följande enkät. Den kartlägger hur organ- och vävnadsdonation behandlas inom utbildningarna av sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, läkare och poliser.

Dina svar är viktiga för att ge en rättvisande nationell bild av nuläget. Med hjälp av den vill vi på Nationellt Donationscentrum vid Socialstyrelsen föra dialog med andra myndigheter om behoven att stärka utbildningen inom donationsområdet.

Målet är att fler donatorer ska kunna identifieras, på IVA men också i andra situationer där donation kan bli aktuellt. Detta är avgörande för alla de som väntar på en livräddande, livsförlängande eller livskvalitethöjande transplantation. Såväl vårdpersonal som poliser behöver få med sig baskunskap om donation från sin utbildning, för att tänka tanken den dag de har en möjlig donator framför sig.

Använd länken nedan för att svara på frågorna. Nationellt Donationscentrum önskar svar senast den **8 december 2025**.

OBS! Du får en separat länk för varje utbildning och kan därför få flera enkäter att besvara.

Tack för din hjälp!

Thomas Lindén, Avdelningschef/CMO

Anna Aldehag, Enhetschef, Nationellt Donationscentrum

Utbildning om organ- och vävnadsdonation på landets lärosäten (artikelnr 2026-6-10329)
kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.